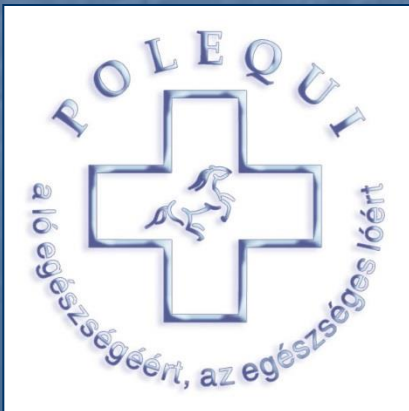

Légzőszervi problémák

– hogy lovadnak ne legyen szívás az élet

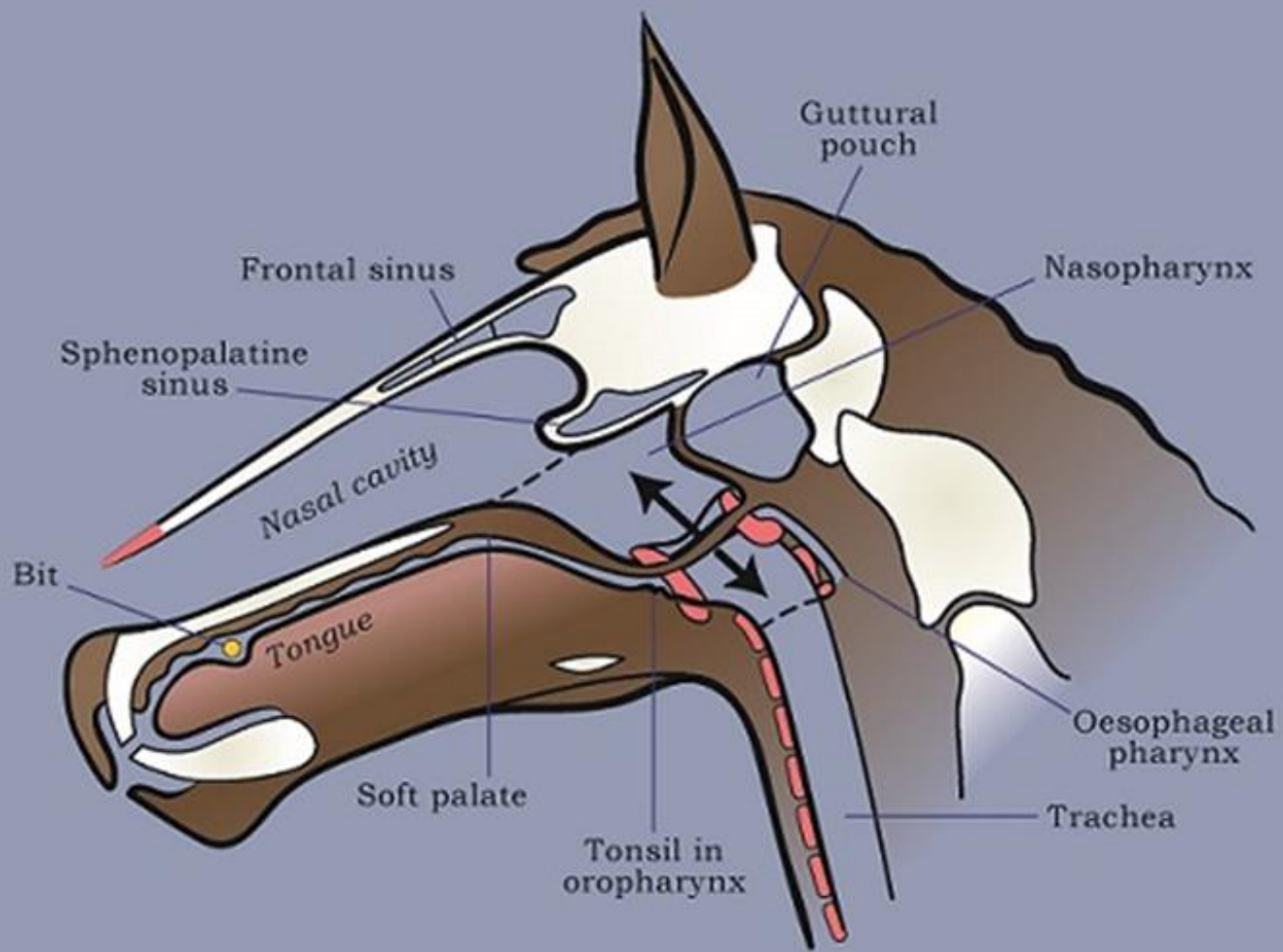
dr. Povázsai Ágnes

Sóskút
2017.02.18.

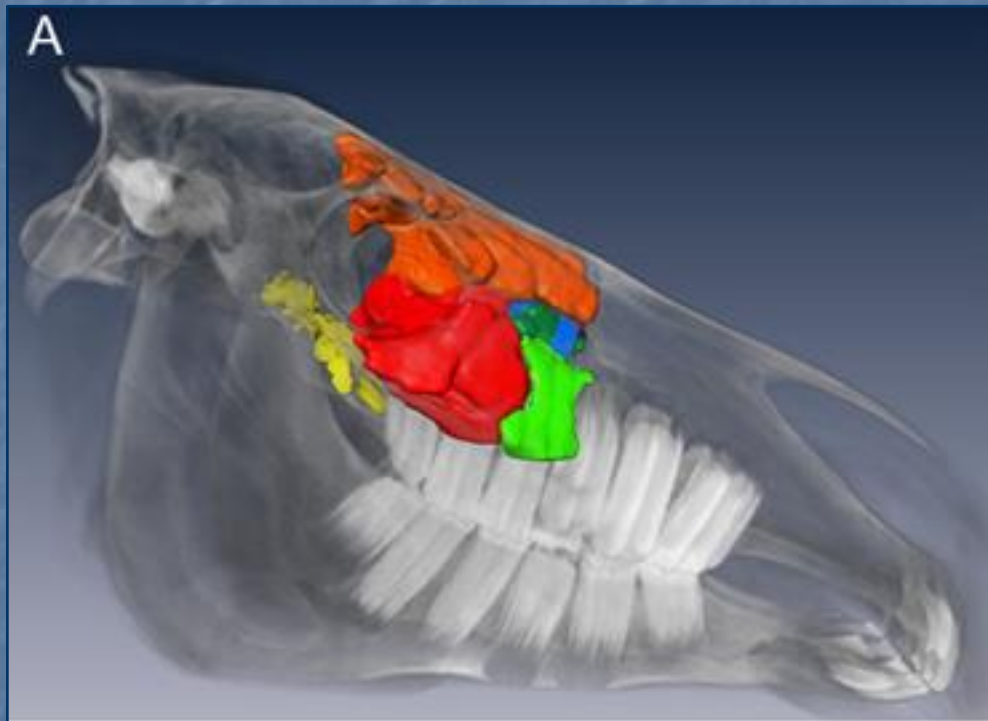
Légzőszervek anatómiája

- Orrnyílások
- Orrüreg
- Orrmelléküregek
- Garat – légzacskó
- Gége
- Légcső
- Tüdő – hörgők
- Csak az orrukon át képesek lélegezni?

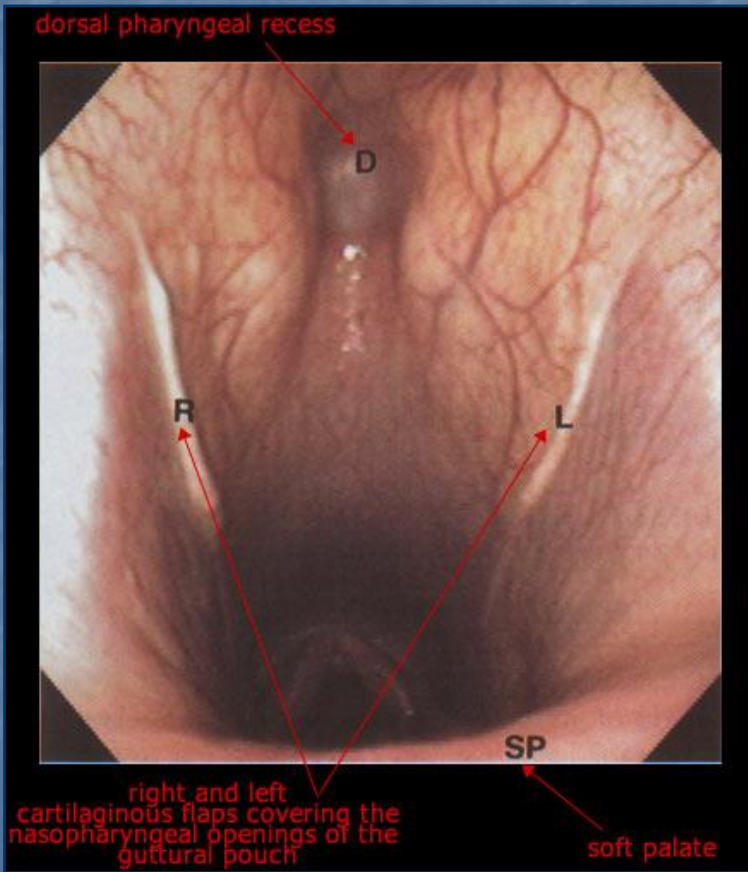

Orrmelléküregek

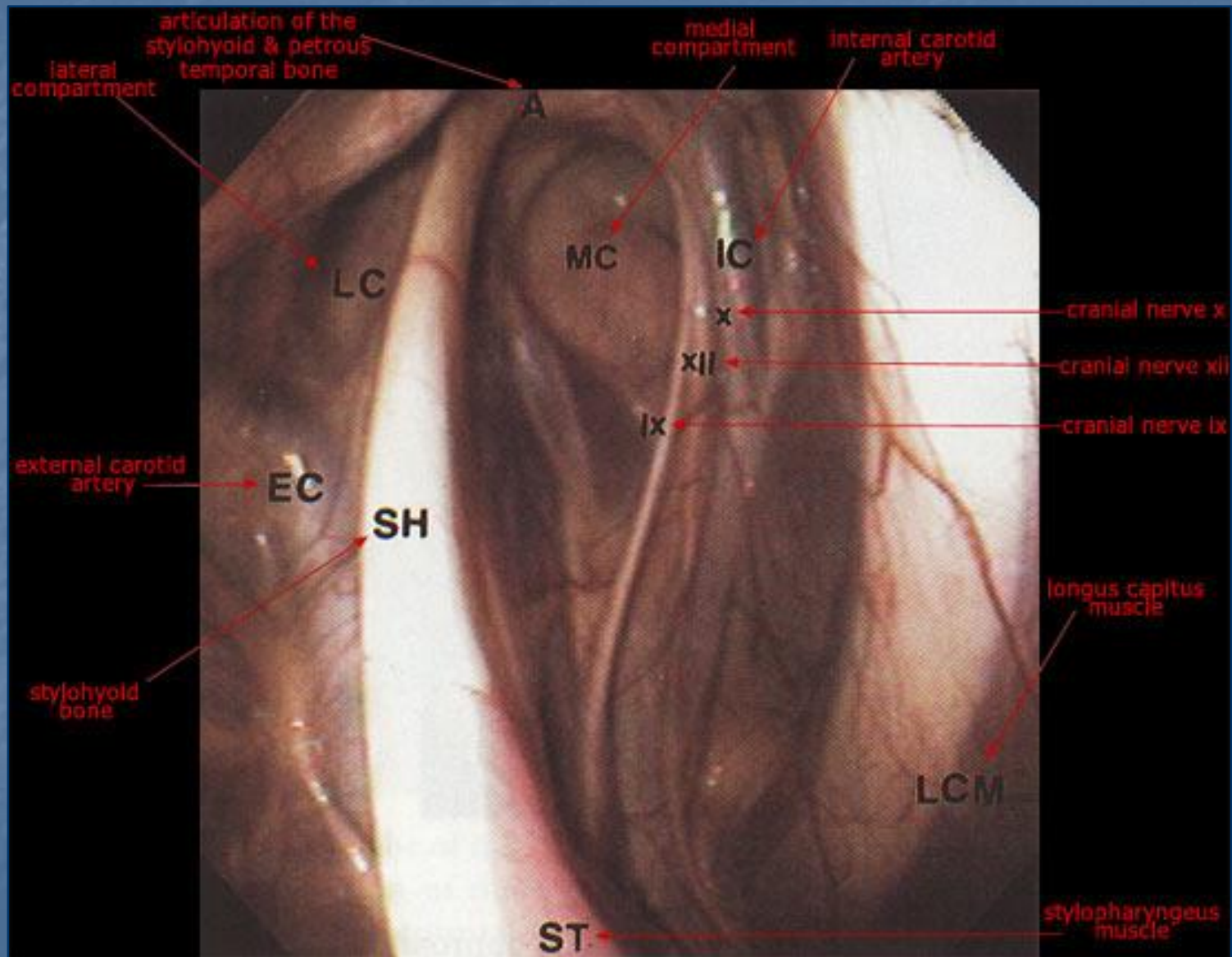

- Frontal Sinus
- Caudal Maxillary Sinus
- Rostral Maxillary Sinus
- Ventral Conchal Sinus
- Dorsal Conchal Sinus
- Palatine Sinus

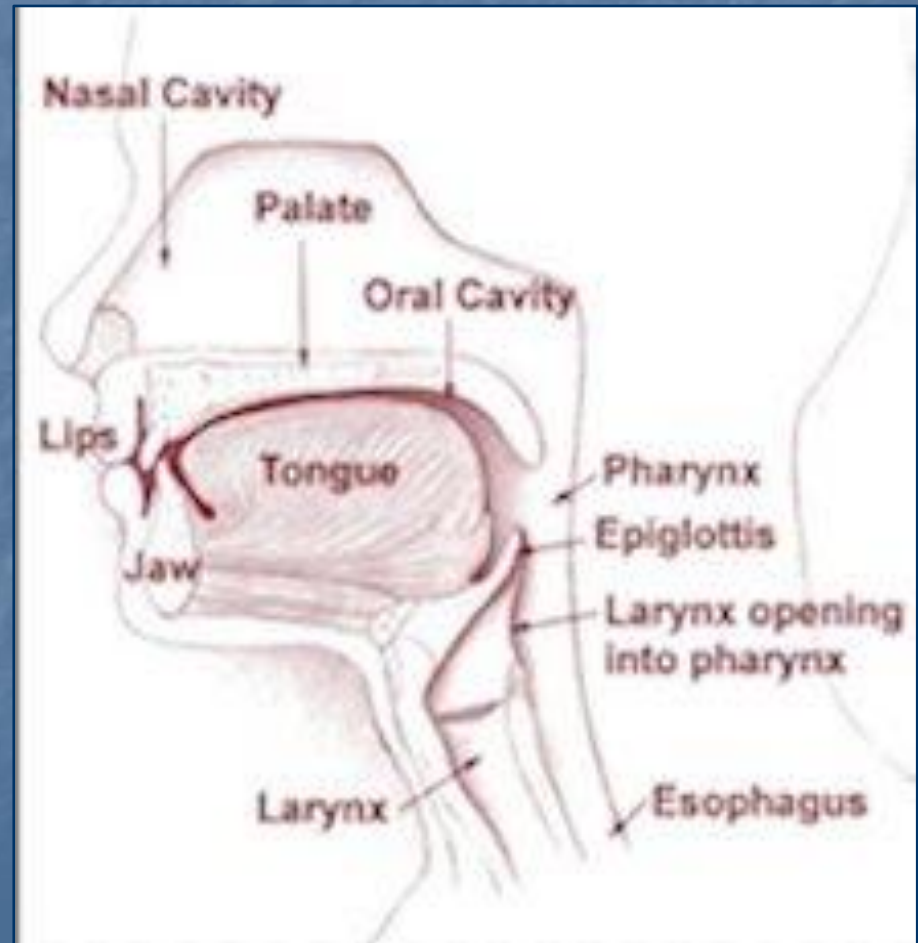
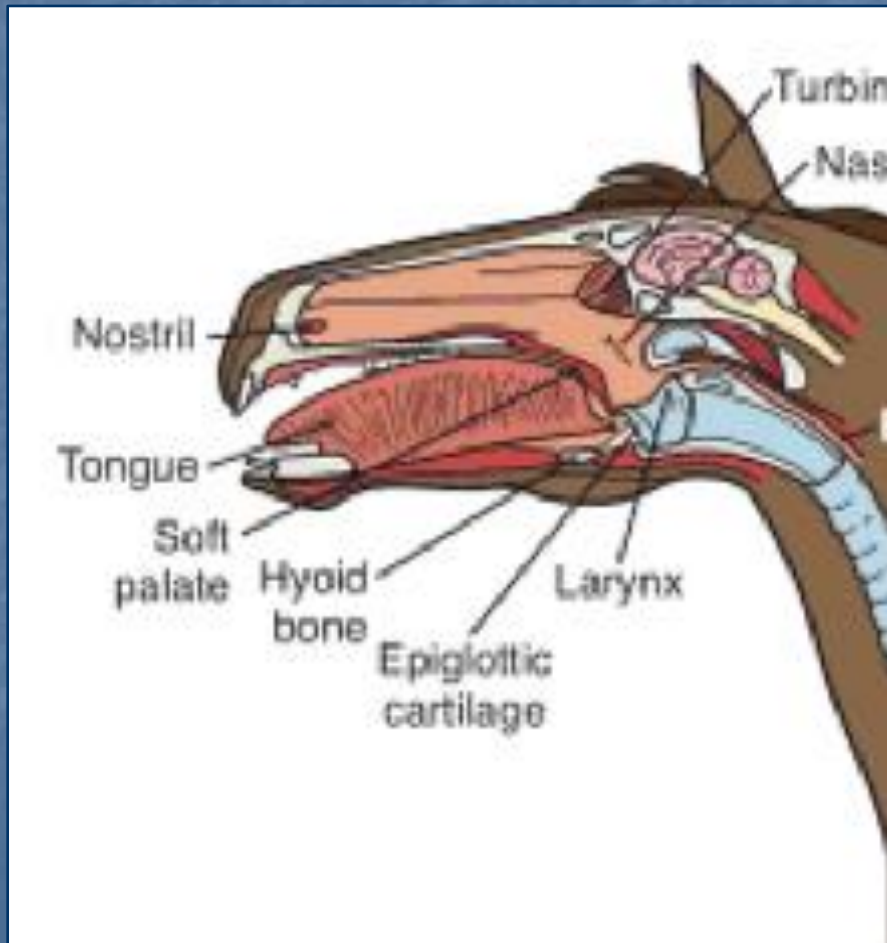
Légzacskó

Légzacskó

Csak az orrukon át képesek lélegezni?

Vizsgálati lehetőségek

- Kórelőzmény
- Fizikális vizsgálat
- Endoszkóp – álló helyzetű vagy dinamikus
- Ultrahang vizsgálat
- Radiológiai vizsgálat
- Mintavétel – citológia és tenyésztés:
  - Orrjárat, garat, légzacskó
  - Légcső – Trachea lavage (TL)
  - Alsó légút – Bronchoalveolaris lavage (BAL)
- CT, MRI, szcintigráfia
- Környezet vizsgálata!

Endoszkópos vizsgálat

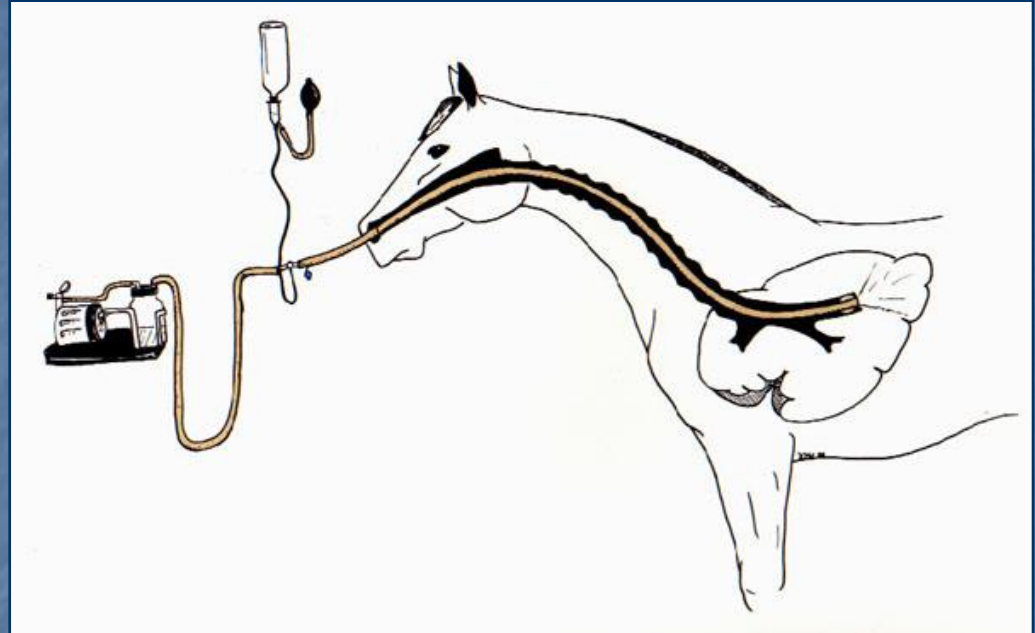
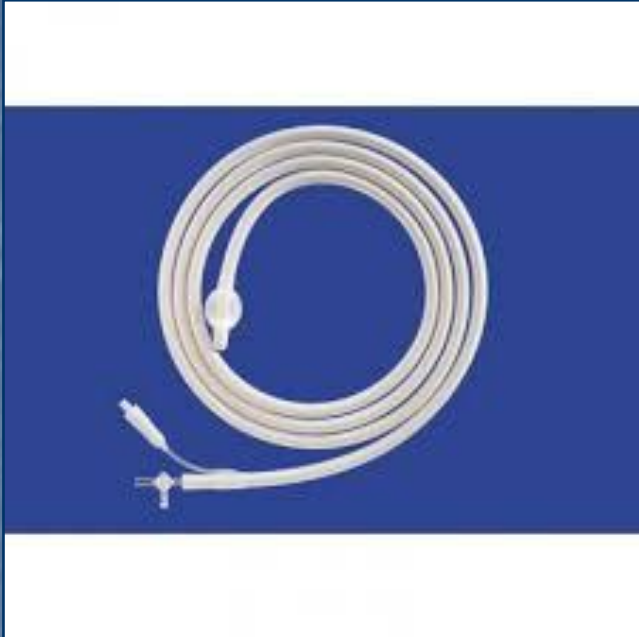
Endoszkópos vizsgálat

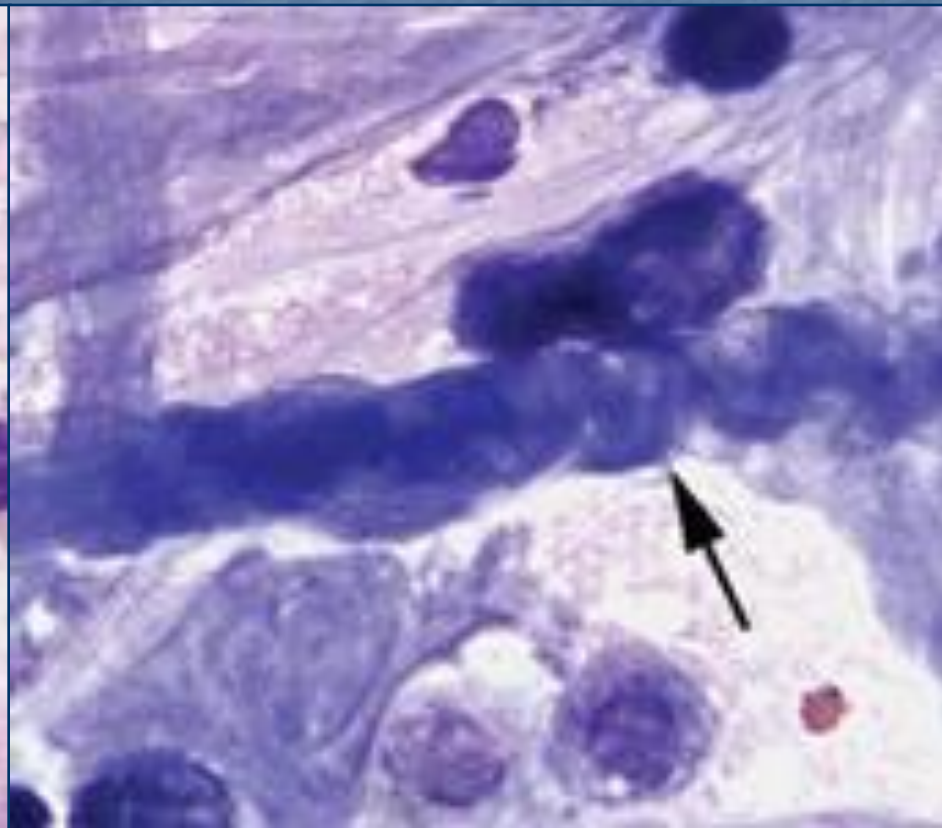
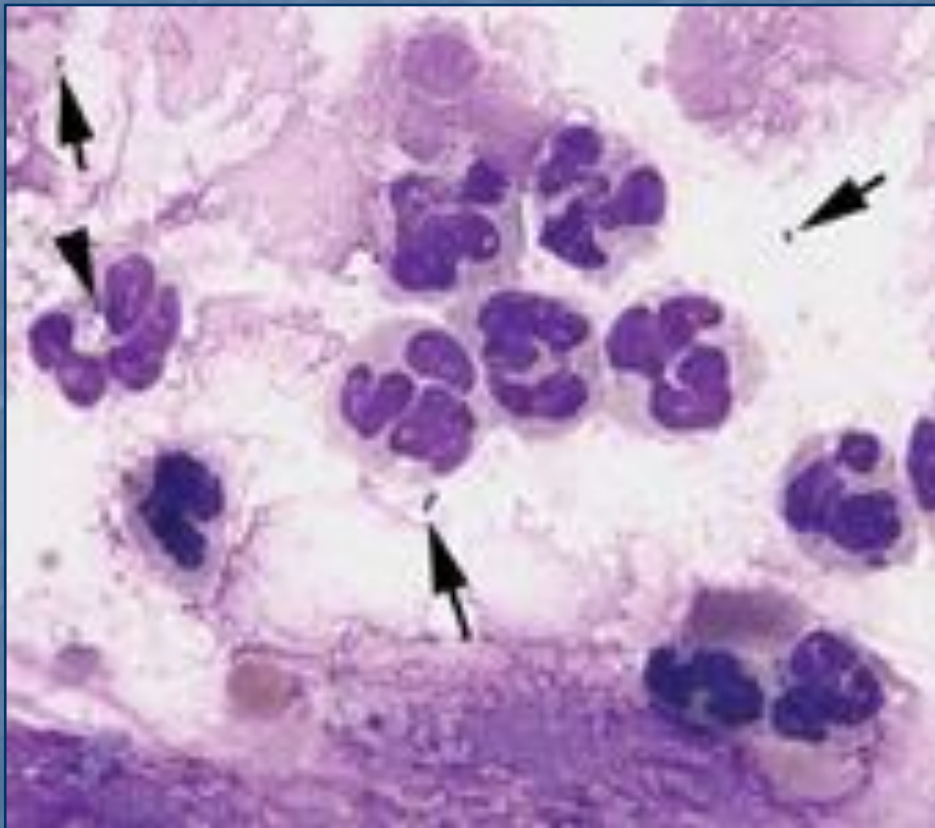
Endoszkópos mintavétel TL / TTL

Alsó légúti mintavétel - BAL

Citológia - BAL

Futópados endoszkópos vizsgálat

Overground endoszkópos vizsgálat

Overground endoszkópos vizsgálat

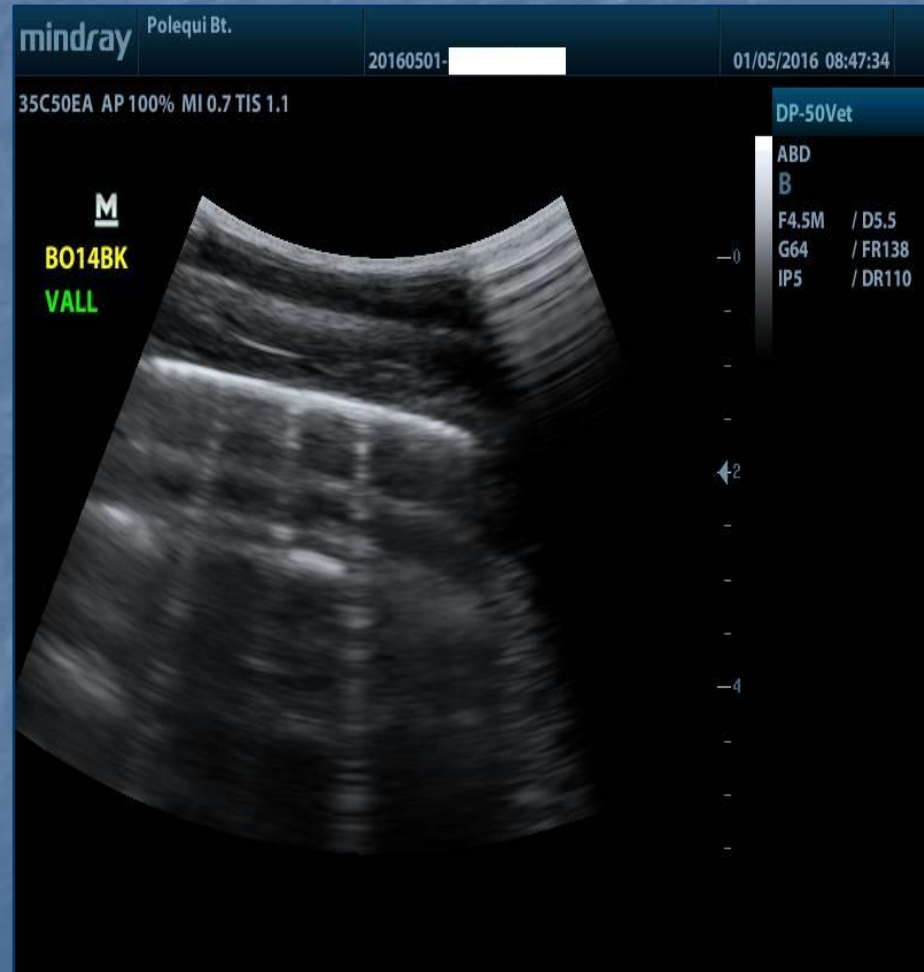

Ultrahang vizsgálat

Ultrahang vizsgálat

Tünetek

- Folyik az orra
- Zörög, hörög, sípol
- Köhög
- Nehezített a légzése – „húz az oldala”
- Zihál
- Fulladozik
- Nem szívesen dolgozik
- Hamar elfárad

Kórelőzmény

- Mióta?
- Milyen gyakran?
- Nyugalomban?
- Munkában?
- Láz?
- Bágyadtság?
- Visszatérően?
- Istálló társak?
- Mit eszik?

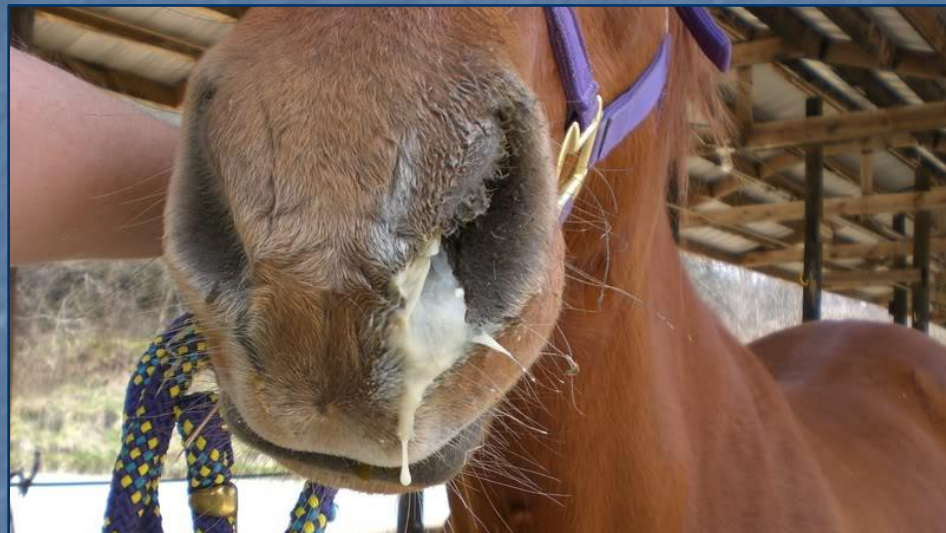
Mi állhat az orrfolyás hátterében?

- Egy oldali, vagy kétoldali
- Színe
- Állaga
- Jellege
- Vér
- Takarmány darabok
- Munka hatása

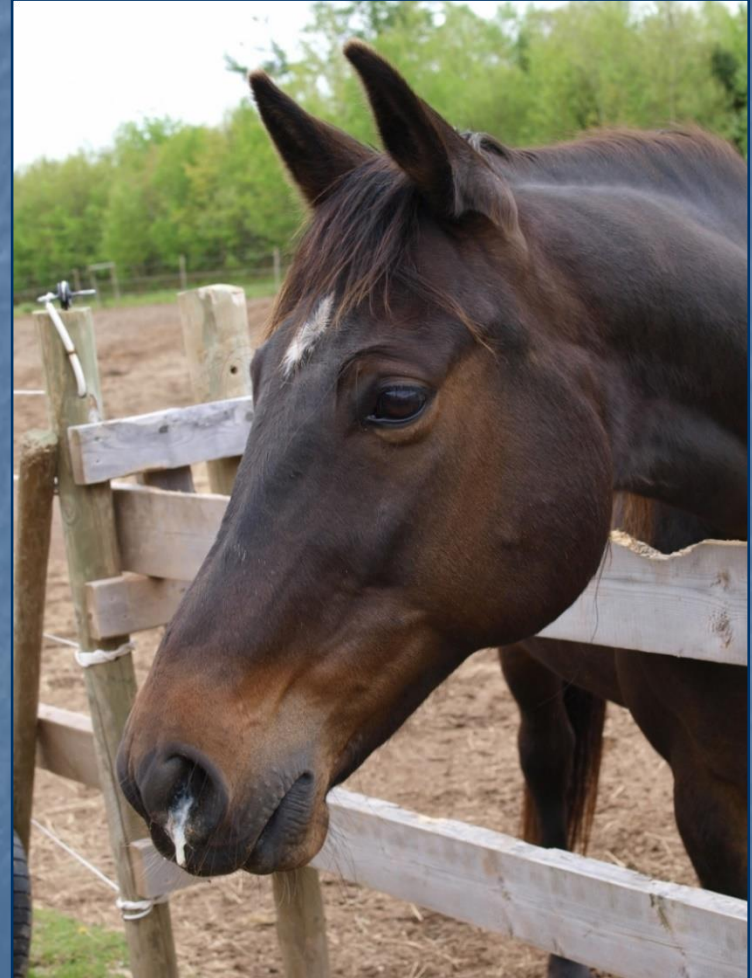
Egy oldali orrfolyás

- Gyakran nem légúti betegségről van szó!
- Orrmelléküreg megbetegedése
- Fogászati probléma
- Légzacskó érintettsége
- Ethmoidalis hematoma
- Trauma

Kétoldali orrfolyás

- Vírus
- Baktérium
- Légúti irritáció - Lóasztma

- Gomba
- Parazita
- Daganat

- Nem Takonykór!

Légzési zörejek

Belégzési zörej

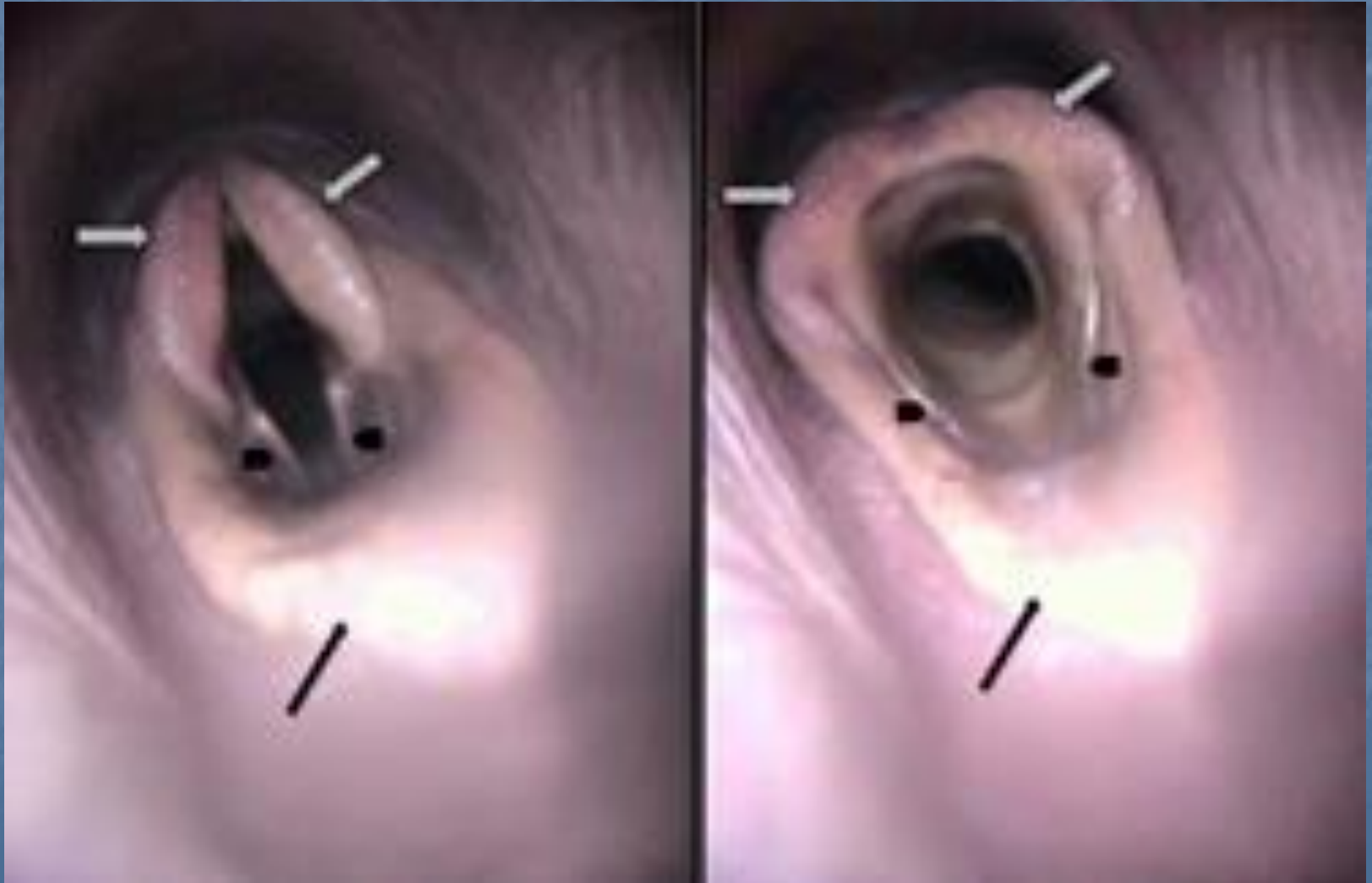
- Kannaporcok gyulladása
- Hörgősség – Bal oldali gégebénulás
- Légcső összeesése

Kilégzési zörej

- Garat gyulladása – lymphoid hyperplasia
- Garatfal összeesése
- Garat cisztái
- Lágyszájpad felső helyzetváltozása
- Gégefedő beékelődése

Bal oldali gégebénulás

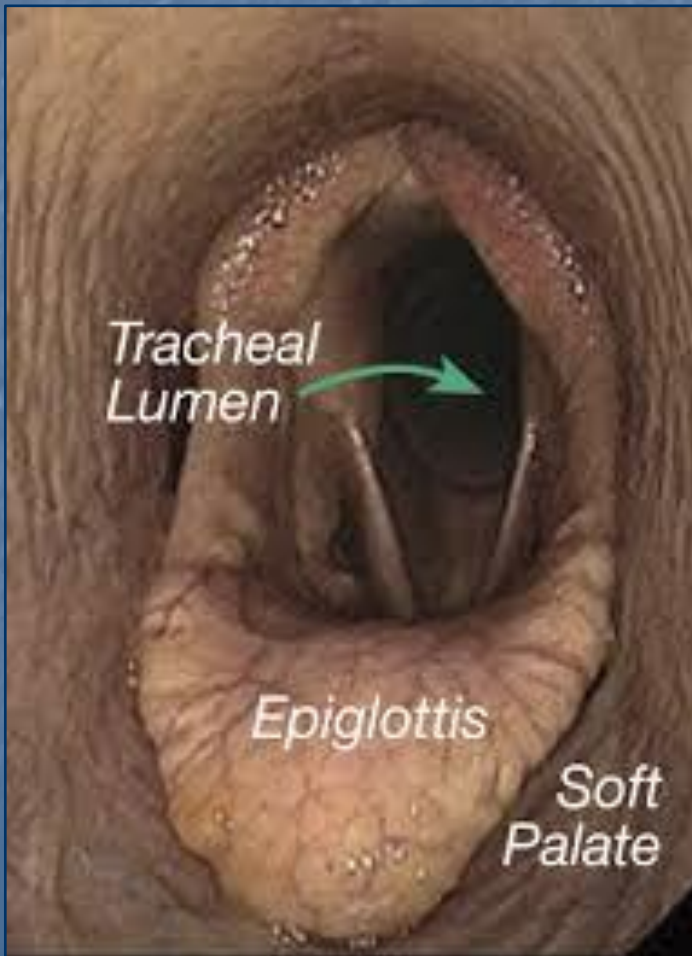
Bal oldali gégebénulás

■ 4 fokozat:

- 1: Teljesen nyílnak és záródnak, mozgásuk szimmetrikus
- 2: Teljesen nyílnak és záródnak, de mozgásuk aszimmetrikus
- 3: Aszimmetrikus mozgás, nem képes teljesen nyílni
- 4: Szinte nem mozog

Lágyszájpad felső helyzetváltozása

Alsó légúti betegségek

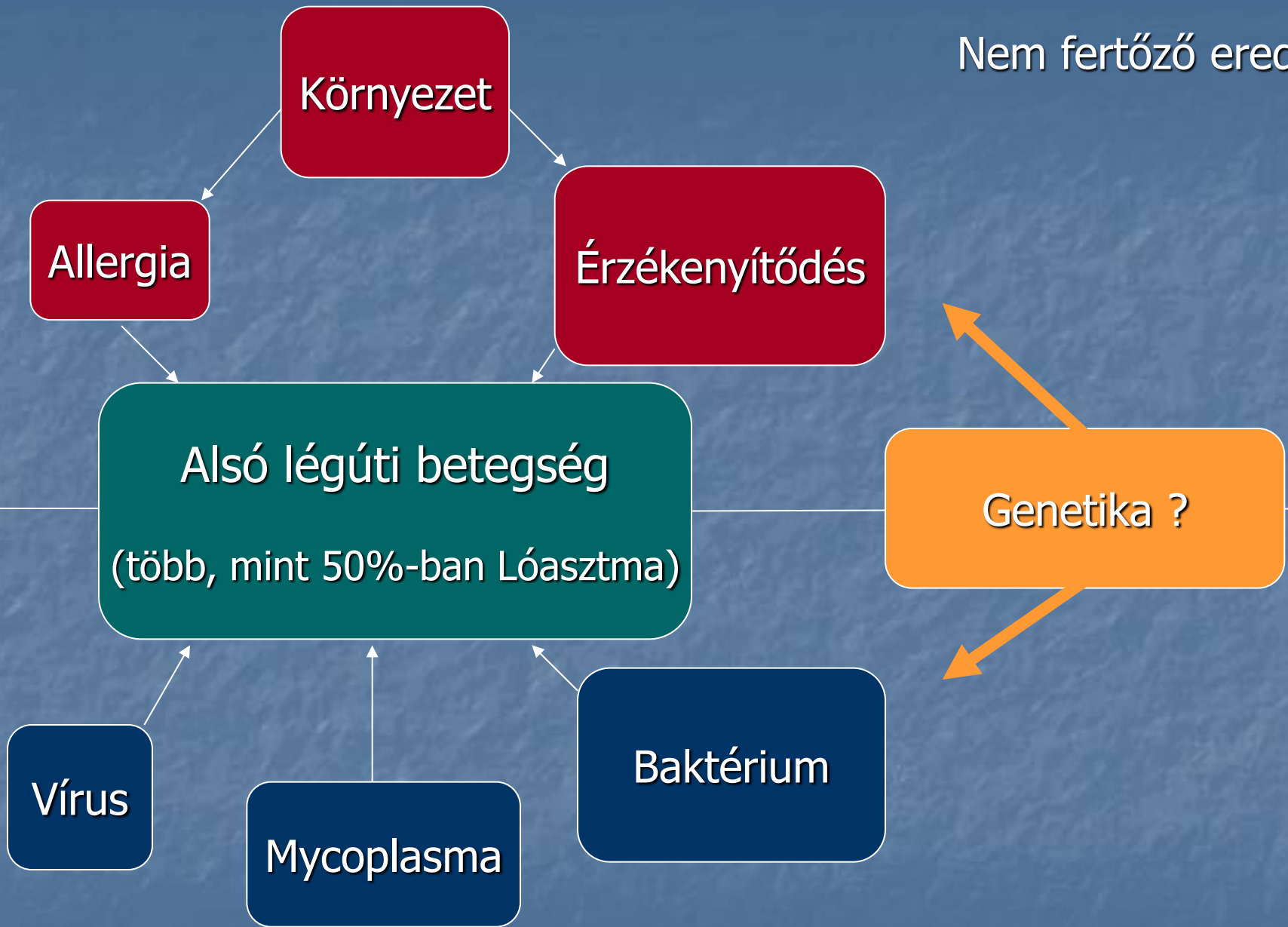
- Teljesítmény csökkenés
- Köhögésroham
- Orrfolyás
- Nehezített légzés
- „Meg akar fulladni”
- Lóasztma:
  - Enyhe fokú
  - Közepes és súlyos fokú
- Terheléses tüdővérzés
- Hörgőgyulladás
- Tüdőgyulladás
- Mellhártyagyulladás

Alsó légúti betegségek fontossága

- Világszerte gyakori probléma
- Teljesítmény csökkenés
- Tréningből és versenyből kiesett napok
- Bevétel kiesés
- Limitálja a használatot
- Élethosszig tartó probléma lehet
- Adásvételt befolyásolhatja

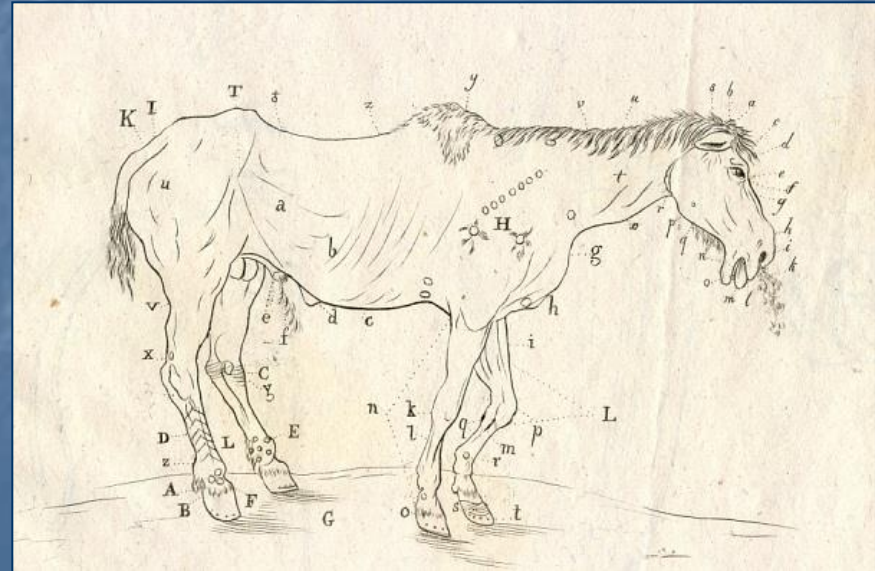

Nem fertőző eredetű

Kehesség

- 18. század: „szokatlan, kemencére száradt maláta szagú széna” és nehezített légzés kapcsolata (Clark, 1788)
- Klinikai tünetek alapján:
  - Idült légsejtes tüdőtagulat (COPD)
  - Kehesség
- Kóroktan alapján:
  - Allergiás légúti betegség
  - Széna betegség (hay sickness)
  - Chicken hypersensitivity pneumonitis
- Kórtan alapján:
  - Kis légutak betegsége
  - Krónikus hörgőgyulladás
  - Emphysema

Lóasztma

- Ismétlődő reverzibilis légúti szűkület, hörgőgörcs
  - Ok: Túlérzékenység a gombákra, spórákra, porra, endotoxinokra
  - Kórfejlődés:
    - Légutak falában kialakuló gyulladás
    - Hörgőszűkület
    - Nyálka felhalmozódás a légutakban
- Az alsó légutak elzáródnak
- 54 RAO / 100 krónikus légzőszervi tüneteket mutató ló közül (Kutasi O., 2011)
  - 148 RAO és 2 SPAOPD / 270 krónikus légzőszervi tüneteket mutató ló közül (P. M. Dixon et al., 1995)

Kezdő behatás
(belélegezhető törmelék,
vírus stb.)

Gyulladásos válasz

1. Sejtes infiltráció
2. Epithel károsodás
3. Gyulladásos mediátorok felszabadulása

Belobbant szövetek

Nincs újabb behatás

Újabb behatás

Újabb behatás

Szövetek újra
normalizálódnak

Belobbant szövetek
NEM-SPECIFIKUS behatásra
is reagálnak (<5 µm)
TÚLÉRZÉKENYSÉG

Gyulladás
fokozódik

Tünetek, melyek jelentkeznek

- Nehezített légzés, „húz az oldala”
- Orrfolyás
- Köhögés
- Sípoló hang
- Kitágult orrcimpák

- Teljesítmény csökkenés, köhög, leizzad a munka során
- Csökkent étvágy, kondíció romlás
- Elfekvő beteg

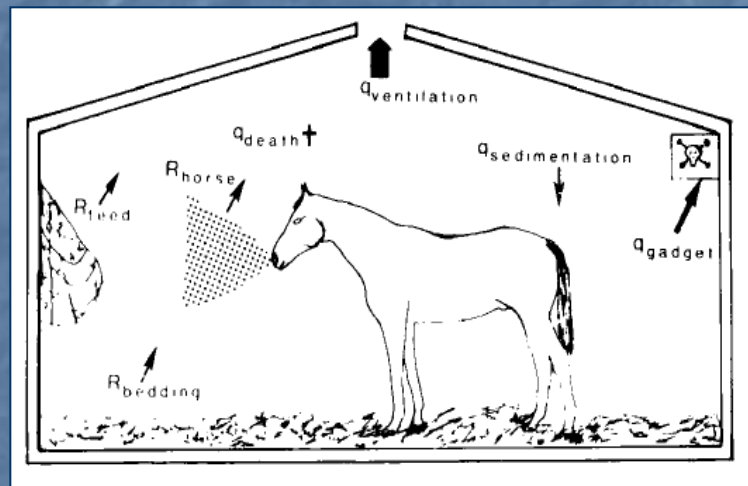
Környezet!!!

- Civilizációs betegség
- Minél több idő istállón kívül
- Körbála vagy kockabála

A review of environmental and host factors in relation to equine respiratory disease

A. F. CLARKE

Equine vet. J. (1987) 19(5), 435-441

- Istálló szellőztetés, légcseré
- Széna áztatása (nem vizezés!), gőzölése
- Pormentes forgács szalma helyett
- Pelletált alom, gumipadozat, papír?
- Pelletált takarmány széna helyett (szenázs?)
- Érzékszervi és makroszkópos vizsgálat?

Környezet!!!

- Trágyázáskor, alomcserénél a lovakat kivinni
- Seprés módja, gyakorisága
- Istálló elrendezése
- Istállóban dolgozó emberek száma, aktivitása
- Előfordul, hogy csak hetekkel később realizálódik a változtatás hatása!
- Legelő

Management of chronic airway inflammation in the horse: A systematic review

K. M. Ivester and L. L. Couëtill*

EQUINE VETERINARY EDUCATION
Equine vet. Educ. (2014) •• (••) ••••
doi: 10.1111/eve.12238

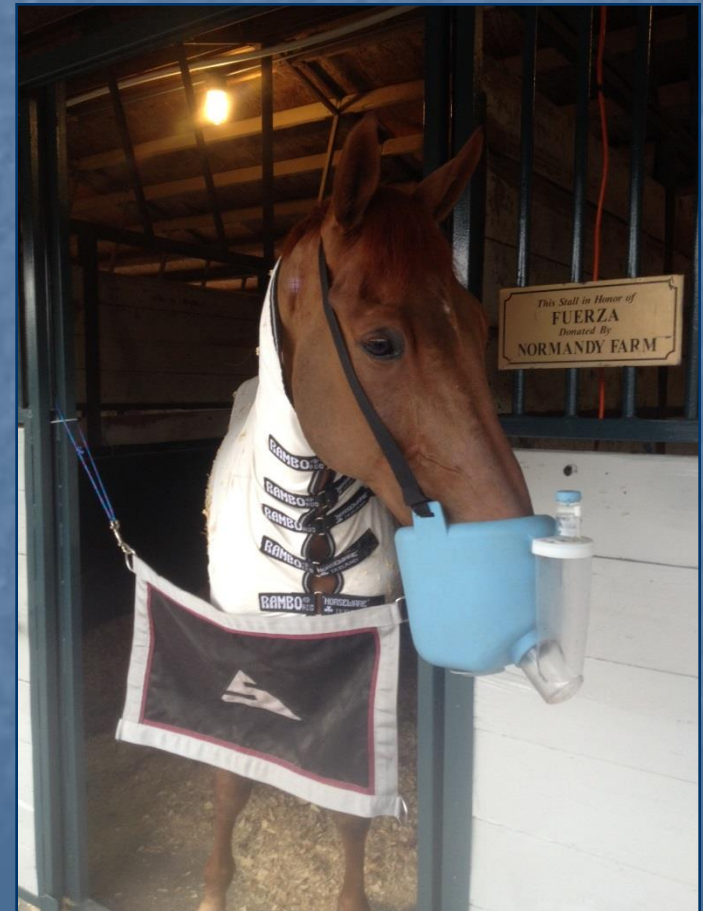
TABLE 3: Summary of recurrent airway obstruction management

	Treatment	Number of studies	Treatment effect median % improvement (range)			Comments
			Clinical score	ΔP_{Lmax}	BALF % PMN	
Antigen avoidance	Pasture (no hay)	12	47.5% (31, 81)	68.5% (48, 94)	83% (18, 94)	Diet supplemented with complete pelleted feed if needed.
	Pasture and good quality hay	1		81%	82%	Based upon one study using 4 horses.
	In-stall management (no hay, low dust bedding)	3		71% (43, 84)	50% (61, 77)	Pelleted feed or hay silage used. Horses bedded on sawdust or cardboard bedding.
Systemic corticosteroids	Dexamethasone 0.1 mg/kg bwt i.v. s.i.d.	9	33% (29, 44)	71% (50, 83)	31% (none, 72)	Improvement in BALF neutrophilia lags behind improvement in lung function. Taper dose if continuing administration past 7 days.
	Dexamethasone 0.164 mg/kg bwt per os s.i.d.	2		54% (33, 75)	83%	Efficacy improved with administered to fasting horses.
	Prednisolone 1-2 mg/kg bwt per os s.i.d.	1		48%		Based upon one study using 7 fasted horses.
Inhaled corticosteroids	Beclomethasone 500-3750 µg b.i.d.	5	33% (29, 53)	53% (45, 61)	54%	Studies used 3M delivery device no longer available.
	Fluticasone 2000-6000 µg b.i.d.	3	23%	32.5% (22, 43)	17.5%	Efficacy of lower doses demonstrated with 3M delivery device that is no longer available.
Systemic bronchodilators	N-butylscopolammonium bromide 0.3 mg/kg bwt	2	13%	58.5% (55, 62)		Onset of action within 2 min. Duration of action 30 min.
	Furosemide	1		65%		Onset of action within 15 min. Treatment effect for at least 30 min.
	Pentoxifylline 16 per os b.i.d.	1		57%	23%	
	Clenbuterol 0.75 µg/kg bwt i.v. b.i.d. prior to antigenic challenge	2		54%	31.5% (0, 63)	Inhalation challenge with lipopolysaccharide or <i>Aspergillus fumigatus</i> . Injectable clenbuterol (Ventipulmin) ³ is not available in the USA.
	Clenbuterol 0.8-3.2 µg/kg bwt per os b.i.d.	3	25.5% (18, 33)	None		
Inhaled bronchodilators	Clenbuterol 0.4 µg/kg bwt Inhalation	1			58%	Delivery via nebulisation. Inhalation challenge with <i>Aspergillus fumigatus</i> .
	Albuterol 540 µg	2		59.5% (59, 60)		Onset of action within 5 min. Duration of action 30 min.
	Pirbuterol 600 µg	1		59%		Onset of action within 5 min. Duration of action up to 1 h.
	Ipratropium 300 µg	2		55.5% (52, 59)		Bronchodilation for up to 6 h.

K. M. Ivester et al.
(EVE, 2014)

Gyógyszeres kezelés

- Környezet optimalizálása nélkül hosszútávon nem jelent megoldást!
- Amit kezelni lehet/kell:
  - Gyulladás
  - Hörgőgörcs
  - Nyálka felhalmozódás
  - (Antibakteriális kezelés)
- SZTEROID!!!
- Szájon át adható gyógyszerek
- Injekciók
- Inhalációs terápia
- Kombinált terápia

Porlasztó inhalátorok

Kimért dózisú inhalációs aeroszolok

Egyéb kezelés

- Alpok, Cote D'Azur...
- Sókabin (fix, mobil)
- Immunmodulátor szerek
- Hiperhidrációs terápia
- Hideg szauna - Nebulising stable
- Gyógynövény, gyógynövényes takarmány
- Takarmány kiegészítők, vitaminok, antioxidánsok
- Megelőzés? Cellulóz por, Nátrium-kromoglikát
- Hosszútávú kezelés – inhaláltatás
- Határtalan emberi kreativitás

Költség

- Környezetváltozás: olcsó vagy drága?
- „Kehesítő helyek”
- „Helyek kehes lovak számára”
- Kiújulások gyakorisága, súlyossága
- Terápia változtatása a klinikai tünetek változásának megfelelően – szükséges, de elégséges gyógyszeres kezelés
- Versenyben résztvevő lovak
- Élethosszig tartó odafigyelés
- Örökíthető hajlam? - tenyésztés

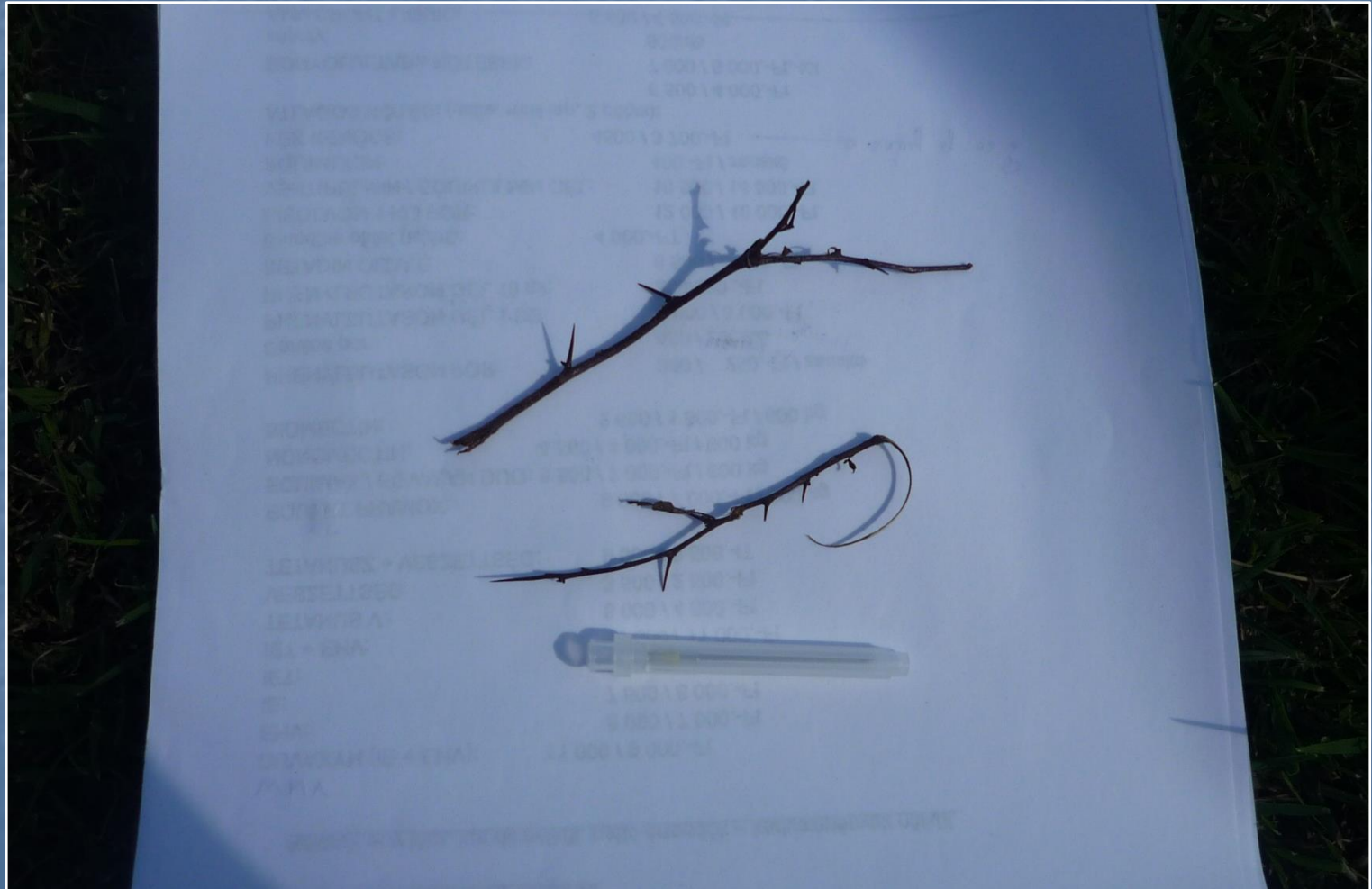
Széna gőzölése

Take home message

- Légúti betegségekre utaló tünetek háttérében sokféle probléma állhat
- A ló helyes megfigyelése nagy segítség lehet a diagnosztika során
- Endoszkópos vizsgálat és mintavétel
- Overground endoszkópos vizsgálat
- A Lóasztma hazánkban is elterjedt betegség
- Környezet optimalizálása
- Optimális környezet keresése

Nem minden köhögős ló kehes...

Köszönöm a figyelmet!

